

Po petinosemdesetih letih spet doma

Carpaccieva mojstrovina Italijanske oblasti so renesančno oltarno sliko septembra vrnile, danes pa jo bodo znova postavili na izvorno mesto v Piranu

Velika oltarna slika Marija z detetom na prestolu in s svetniki Vittoreja Carpaccia, ki so jo italijanske oblasti po 85 letih septembra vrnile piranskim minoritom, je spet tam, kjer je bila 422 let. Danes so v njeni piranski cerkvi sv. Frančiška Asiškega pripravili poklon z duhovno-kulturnim programom in blagoslovom slike. »Slika je prebudila ljudi, prebudila čut do ustvarjalne moči, ki smo ga prejeli od prednikov,« je dejal pater minorit gvardijan Janez Šamperl, ki je vodil akcijo umestitve umetnine na njeno izvorno mesto.

BORIS ŠULIGOJ

»Slika nas združuje in vzbuja upanje na boljše čase, zato smo ji dodali ime Marija, mati upanja,« je dejal Janez Šamperl, ki verjame, da se je s sliko zgodil čudež. »Čudež ni le v tem, da se je vrnila, ampak tudi v tem, da so odgovorni stopili skupaj in pokazali naklonjenost do tega dela. Prispevali so skoraj toliko, kolikor je dal mojster brivec Jurij (Zorzi), da so patri leta 1502 sploh lahko naročili kamnoseška dela že pred prvo postavitvijo slike,« je dejal piranski pater gvardijan. Mojster Jurij je minoritom podaril 121 dukatov, približno toliko je bila tedaj vredna čreda 121 konj. S tem denarjem so izdelali oboke in oltar, na katerem je sprva slonela Carpaccieva slika. Leta 1787 so renesančno kamnito okrasje preselili v stransko nišo (edikulo), kjer je slika spet doma.

Beneški renesančni slikar si je ob naročilu ogledal prostor v cerkvi, ki je že pripravljen čakal na sliko. Tedaj je z morja skiciral Piran z njegovim obzidjem, staro cerkvico na hribu in zvonik z uro. Mojster likovne pripovedi je piransko zgodbo zastavil tako, da je Marijo z detetom in svetniki umestil v realen piranski svet. Na sliki so upodobljeni oboke in okrasni stebri iz piranske cerkve, v ozadju pa je Piran, kar je ustvarilo vtis, da verniki iz cerkve gledajo na svetnike in svoje mesto.

Po vrnitvi slike iz Padove so jo tri mesece obravnavali v Restavratorskem centru Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije. Vodja projekta priprave slike za njeno ponovno umestitev Barbka Gosar Hirci je povedala, da so jo najprej temeljito pregledali in ugotovili, da je v stabilnem stanju, da so italijanski restavratorji in konservatorji zelo dobro skrbeli zanjo. »Iz zapisa umetnostnega zgozovinarja patra Jeronima Granića vemo,

da je bila v 19. stoletju v dokaj slabem stanju. Restavriranje so tedaj zaupali Domenicu Acquaroli iz Benetk. Še cesar Franc Jožef je za tedanje restavriranje podaril 250 forintov. Tako so leta 1887 obnovili tudi neorenesančno nišo, v kateri danes znova kar žari.«

Prvotni videz

Leta 2000 so sliko temeljito restavrirali v Padovi. Podlepili so jo z novim platnom in jo vpeli na nov podokvir. Predlani so jo še enkrat očistili in pripravili za veliko razstavo Carpaccievih del v Doževi palači v Benetkah. »Zdaj smo jo temeljito po-

Zadnja leta življenja je Vittore Carpaccio preživel v Kopru. V koprski stolnici Marijinega vnebovzeta visijo tri njegova platna, štiri njegova dela iz prezbiterija iste cerkve so v depojih beneške Accademie, dve deli (preostanek orgelskih kril) pa že več kot sto let neznano kje na Dunaju.

pisali, zmerili smo, da je približno deset centimetrov večja in širša, kot so veljali dosedanja uradni podatki. Ko so jo italijanske oblasti zaradi varovanja umetnin pred vojno leta 1940 umaknile v vilo Manin v Furlanijo, je okrasni okvir iz 19. stoletja ostal v Piranu. Na njem se subtilno ponavlja vzorec s preproge na sliki. Zdaj smo ga temeljito restavrirali, ga namestili na sliko, hrbtišče pa smo pokrili s tanko leseno ploščo. Les odlično varuje umetnine pred vlago, umazanijo in drugimi vplivi. Natančno smo jo pregledali z različnimi najsodobnejšimi neinvazivnimi metodami in videli, da so v preteklosti postopoma preslikali več kot polovico njene površine, vendar povsem ohranili njene podobe in prvotni videz,« je dejala Barbka Gosar Hirci.

Janez Šamperl pravi, da slika čudežno odpira vrata. »Ne samo vrat našega samostana, ampak vrata vseh, ki so ji pripravljeni pomagati. Ministrstvo za kultu-

ro se je učinkovito odzvalo, zelo odzivna je bila občina Piran, minoritska provinca je prispevala 7000 evrov za antirefleksno steklo, ki bo varovalo sliko, za kar je poskrbel Archa inženiring iz Ajdovščine.

Glede vračila preostalih istrskih slik beneških mojstrov pa Šamperl pravi: »Ne moremo pričakovati, da bomo dobili vse naenkrat nazaj. Treba je prehoditi določeno pot. Pot, ki smo jo prehodili

mi, je pokazala, da s takimi rešitvami nihče nič ne izgubi, ampak vsi pridobimo. Tudi v časih vsesplošnih napetosti in sovraštva je mogoče dosegati mir in dobro.«

Je prva slika v državi, zaščitena s posebnim (in zahtevnim za postavitve) antirefleksnim varovalnim steklom. Ob njej so poleg sodobnih alarmnih naprav tudi merilci vlage. FOTO BORIS ŠULIGOJ